

син у сфері сільського господарства, з одного боку, є інвестори (органи державної влади, органи місцевого самоврядування, державні установи, приватні юридичні та фізичні особи (у тому числі й іноземні)), а з другого — особи, які отримують, використовують інвестиції — сільськогосподарські товаровиробники (сільськогосподарські підприємства різних організаційно-правових форм — сільськогосподарські кооперативи, фермерські господарства, аграрні господарські товариства, приватні, державні і комунальні сільськогосподарські підприємства, аграрні холдингові компанії (агрохолдинги), а також приватні підприємці). При цьому участь в інвестиційних правовідносинах у сфері сільського господарства саме названих суб'єктів (інвесторів й сільськогосподарських товаровиробників) є обов'язковою.

4.5. Державне регулювання інвестиційних відносин у сфері сільського господарства

Оскільки здійснення будь-якої діяльності, у тому числі й у сфері сільського господарства, не можливе без державно-правового впливу, то слід зупинитися на правових аспектах державного регулювання інвестиційних відносин у сфері сільського господарства. Як визначено в ст. 11 Закону України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 р. № 1560-ХІІ, державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється з метою реалізації економічної, науково-технічної та соціальної політики.

Насамперед необхідно з'ясувати сутність державного регулювання. Так, у спеціальній літературі під державно-правовим регулюванням сільського господарства розуміють сукупність заходів щодо визначення системи органів державного управління, які видають цією складовою народного господарства, прийняття і належного виконання аграрних законів і нормативно-правових актів про сільське господарство, закріплення кола повноважень (компетенції) цих органів [17, с. 168]. Іншої думки дотримується О. О. Погрібний, який уважає що, державне регулювання — це сукупність економіко-правових заходів, спрямованих на встановлення ринкових відносин, роздержавлення, приватизацію, підприємництво, розвиток села й різних форм господарювання з метою поліпшення організації виробництва і доведення до споживача продукції сільського господарства [18, с. 149].

Поняття «державне регулювання» само по собі ширше, ніж поняття «державне управління», оскільки останнє для досягнення своєї

мети використовує насамперед адміністративні впливи, тобто методи прямого зв'язку [19, с. 118].

Як зазначається в спеціальній літературі, управління — це особливий вид діяльності, що перетворює неорганізований натовп в ефективну цілеспрямовану та продуктивну групу [20, с. 16].

Державне управління також тлумачиться як діяльність органів та установ усіх гілок державної влади (законодавчої, виконавчої, судової) з вироблення і здійснення регулювальних, організуючих впливів на всі сфери суспільства з метою задоволення його потреб [21] або ж як певний вид законодавчої та виконавчої діяльності державних інституцій, що полягає в організуючому впливі на суспільні відносини в екологічній, соціально-культурній, адміністративно-політичній сферах шляхом застосування державно-владних повноважень [19, с. 119].

У цілому можна погодитися з О. О. Погрібним, який відзначає, що державне регулювання визначає напрям діяльності декількох систем галузевих органів, постановку загальних питань, а управління забезпечує безпосередній вплив на підприємства й установи, тобто такий вплив, коли між суб'єктом і об'єктом управління немає проміжних ланок. Управління, яке не має безпосереднього характеру, стає регулюванням [18, с. 148].

Отже, державне регулювання інвестиційних відносин у сфері сільського господарства охоплює систему органів, що здійснюють державно-правовий вплив на названі відносини, а також їх повноваження (компетенцію) у відповідній сфері суспільних відносин. Так, ч. 2 ст. 12 Закону України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 р. № 1560-ХІІ установлює, що управління державними інвестиціями здійснюється республіканськими і місцевими органами державної влади та управління і включає планування, визначення умов і виконання конкретних дій з інвестування бюджетних і позабюджетних коштів. Хоча в наведеній нормі йдеться про управління лише державними інвестиціями, вважаємо, що насамперед до органів державного регулювання загальної компетенції щодо інвестування, у тому числі й у сфері сільського господарства, належить Верховна Рада України, яка визначає засади державної політики в усіх сферах суспільного життя та економічних відносин, включаючи й розглядувану галузь. Безпосередню ж реалізацію державної політики в галузі інвестування у сферу сільського господарства забезпечують органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування. Відразу стосовно останніх зауважимо, що ст. 16 Закону «Про інвестиційну діяль-

ність» установлює те, що Верховна Рада АРК та місцеві Ради в межах своїх повноважень здійснюють регулювання інвестиційної діяльності на своїй території, в тому числі шляхом погодження питань про створення виробничих і соціальних об'єктів, використання природних ресурсів суб'єктами інвестиційної діяльності.

Переходячи до характеристики повноважень органів державної влади в регулюванні розглядуваних відносин, зазначимо, що Кабінет Міністрів України відповідно до Конституції України та Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 7 жовтня 2010 р. № 2591-VI є вищим органом у системі органів виконавчої влади, що спрямовує діяльність підпорядкованих йому органів. У ч. 1 ст 2 названого Закону визначено, що до основних завдань Кабінету Міністрів України належить, окрім іншого, і забезпечення проведення інвестиційної політики. Іншими словами, Уряд України визначає та забезпечує загальні засади інвестиційної політики в усіх сферах, у тому числі й у сільському господарстві.

Безпосередні ж функції щодо державного регулювання інвестиційною діяльністю в Україні здійснює новостворене Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України, яке діє на підставі Положення, затвердженого Указом Президента України від 12 травня 2011 р. № 583/2011. Цим Положенням визначено, що назване Державне агентство є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України. Агентство входить до системи органів виконавчої влади, є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення реалізації державної політики у сфері інвестиційної діяльності та управління національними проектами (стратегічно важливими проектами, що забезпечують технологічне оновлення та розвиток базових галузей реального сектору економіки України), а його основними завданнями є: 1) реалізація державної політики у сфері інвестиційної діяльності та управління національними проектами; 2) здійснення управління національними проектами; 3) здійснення заходів, спрямованих на поліпшення інвестиційного іміджу України, та підтримка інвестиційного розвитку регіонів України. Отже, можна зробити висновок про те, що державне регулювання інвестиційних відносин в усіх сферах економіки України здійснює Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України, а його повноваження поширюються в тому числі й на сільське господарство.

Якщо ж говорити про органи спеціальної, галузевої компетенції щодо сільського господарства, то Положенням про Міністерство аграрної політики та продовольства України, затвердженим Указом Президента України від 23 квітня 2011 р. № 500/2011, визначено, що Мінагрополітики України відповідно до покладених на нього завдань забезпечує реалізацію, зокрема, заходів, спрямованих на інноваційно-інвестиційний розвиток галузей агропромислового виробництва, координує реалізацію інвестиційних проектів в аграрному секторі, а також бере участь у формуванні та реалізації інноваційної політики в сільській місцевості. Отже, і на галузеве Міністерство аграрної політики та продовольства України покладено окремі функції щодо регулювання інвестиційних відносин у сфері сільського господарства.

Проведене дослідження дозволяє підсумувати, що державне регулювання інвестиційної діяльності у сфері сільського господарства здійснюється системою державних органів та органів місцевого самоврядування. Центральним органом у цій системі є Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України, а окремі функції здійснює Міністерство аграрної політики та продовольства України. Спеціального органу державного регулювання інвестиційних відносин саме у сфері сільського господарства в Україні немає.

Література

1. *Інвестиційна діяльність у сільському господарстві: правові питання* [Текст] : монографія / за ред. В. І. Семчика. — К. : ТОВ «Вид-во «Юрид. думка», 2008. — 252 с.; *Андрійко О. Ф.* Актуальні теоретичні і практичні правові аспекти інвестиційної діяльності в сільському господарстві України [Текст] / О. Ф. Андрійко // Часопис Київського ун-ту права. — 2008. — № 2. — С. 257–259; *Домбровський С. Ф.* Питання правового забезпечення інвестицій в аграрному комплексі [Текст] / С. Ф. Домбровський // Універ. наук. записки. Часопис Хмельницького ун-ту управління та права. — 2008. — № 4. — С. 218–220; *Грушинський Я. М.* Сутність інвестиційних правовідносин у сільському господарстві [Текст] / Я. М. Грушинський // Держава і право. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр. — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2009. — Вип. 46. — С. 444–449.

2. *Інвестиційна* діяльність у сільському господарстві: правові питання : монографія / за ред. В. І. Семчика. — К. : ТОВ «Вид-во «Юрид. думка», 2008. — 252 с.
3. *Грущинський Я. М.* Правове регулювання агроінвестиційної діяльності в Україні [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.06 «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право» / Я. М. Грущинський. — К., 2011. — 16 с.
4. *Аграрне* право України [Текст] : підручник / за ред. О. О. Погрібного. — К. : Істина, 2007. — 448 с.; *Колганова І. Г.* Деякі інноваційно-інвестиційні напрямки розвитку економіки сільськогосподарського землекористування [Текст] / І. Г. Колганова // Стан та перспективи розвитку юридичної науки та освіти : міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 5-річчю створення юрид. ф-ту Нац. аграр. ун-ту, м. Київ, 17–18 листопада 2006 р. : зб. наук. пр. / за заг. ред. В. М. Єрмоленка та ін. — К. : Магістр-XXI сторіччя, 2007. — С. 62–65.
5. *Правові* проблеми залучення інвестицій у сільське господарство та соціальну сферу села [Текст] : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 24 червня 2007 р. — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2007. — 156 с.; *Семчик В. І.* Організаційно-правові проблеми інвестицій у сільське господарство України [Текст] / В. І. Семчик // Стан та перспективи розвитку юридичної науки та освіти : міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 5-річчю створення юрид. ф-ту Нац. аграр. ун-ту (м. Київ, 17–18 листопада 2006 р.): зб. наук. пр. / за заг. ред. В. М. Єрмоленка та ін. — К. : Магістр-XXI сторіччя, 2007. — С. 9–12.
6. *Програма* розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні [Текст] : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 2 лютого 2011 р. № 389 // Офіційний вісник України. — 2011. — № 28. — Ст. 1173.
7. *Скакун О. Ф.* Теорія держави і права [Текст] : підручник / О. Ф. Скакун. — Х. : Консул, 2001. — 655 с.
8. *Гиренко І. В.* Правове регулювання агроінноваційної діяльності [Текст] : дис. канд. юрид. наук : 12.00.06. / Гиренко Інна Володимирівна. — К., 2010. — 205 с.
9. *Шевчук С. С.* Необхідність формування нових інститутів аграрного права України [Текст] / С. С. Шевчук // Стан та перспекти-

- ви розвитку аграрного права: матер. міжнар. наук.-теор. конф., присв. 80-річчю В. З. Янчука, Київ, 26–27 травня 2005 р. / за ред. В. М. Єрмоленка, В. І. Курила. — К. : Магістр-XXI ст., 2005. — С. 124–126.
10. *Єрмоленко В. М.* Майнові правовідносини приватних сільськогосподарських підприємств: теорія, законодавство, практика [Текст] : монографія / В. М. Єрмоленко. — К. : Магістр-XXI ст., 2005. — 304 с.
  11. *Гайдуцький А. П.* Інвестиційна привабливість ринку землі в Україні [Текст] / А.П. Гайдуцький // Економіка АПК. — 2005. — № 8. — С. 125–131.
  12. *Правові* засади інноваційного розвитку в сільському господарстві України [Текст] : монографія / за ред. В. І. Семчика. — К. : Юрид. думка, 2010. — 456 с.
  13. *Браніцький О. М.* Деякі аспекти інвестування у трудовий потенціал села [Текст] / О. М. Браніцький // Правові проблеми залучення інвестицій у сільське господарство та соціальну сферу села: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2007. — С. 71–72.
  14. *Правові* проблеми залучення інвестицій у сільське господарство та соціальну сферу села [Текст] : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 24 червня 2007 р. — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2007. — 156 с.; *Семчик В. І.* Організаційно-правові проблеми інвестицій у сільське господарство України [Текст] / В. І. Семчик // Стан та перспективи розвитку юридичної науки та освіти: міжнар. наук.-практ. конф., присв. 5-річчю створення юрид. ф-ту Нац. аграр. ун-ту, м. Київ, 17–18 листопада 2006 р. : зб. наук. пр. / за заг. ред. В. М. Єрмоленка та ін. — К. : Магістр-XXI сторіччя, 2007. — С. 9–12; *Інвестиційна* діяльність у сільському господарстві: правові питання [Текст] : монографія / за ред. В. І. Семчика. — К. : ТОВ «Вид-во «Юрид. думка», 2008. — 252 с.
  15. *Крупнейшие* лендлорды Украины [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://delo.ua/business/kрупnejshie-lendlordy-ukrainy-131578/>. — Заголовок з екрана.
  16. *Терецук С.* Гірко слухати тих, хто ревно чіпляється за подовження мораторію на продаж землі [Текст] / С. Терецук // Урядовий кур'єр. — 2011. — 16 червня.

Розділ 4. Сутність та правове забезпечення інвестиційних відносин у сфері...

17. *Аграрне право України* [Текст] : підручник / за ред. В. З. Янчука. — К. : Юрінком Інтер, 2000. — 720 с.
18. *Аграрне право України* [Текст]: підручник / за ред. О. О. Погрібного. — К.: Істина, 2007. — 448 с.
19. *Юридична енциклопедія* [Текст] : в 6 т. — К. : Укр. енциклопедія, 1998. — Т. 2. — 672 с.
20. *Гурне Б. Державне управління* [Текст] / Б. Гурне / пер. з фр. В. Шовкуна. — К. : Основи, 1993. — 165 с.
21. *Нижник Н. Про державне управління* [Текст] / Н. Нижник, С. Мосов // *Вісник Укр. акад. дорож. управління*. — 2000. — № 3. — С. 56–61.